

Antikvarisk medverkan

Tånnö hembygdsgård

Renovering av eldstäder och skorstenar

*Tånnö socken i Värnamo kommun
Jönköpings län*

JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM
Byggnadsvårdsrapport 2012:1

Anders Franzén

Antikvarisk medverkan

Tånnö hembygdsgård

Renovering av eldstäder och skorstenar

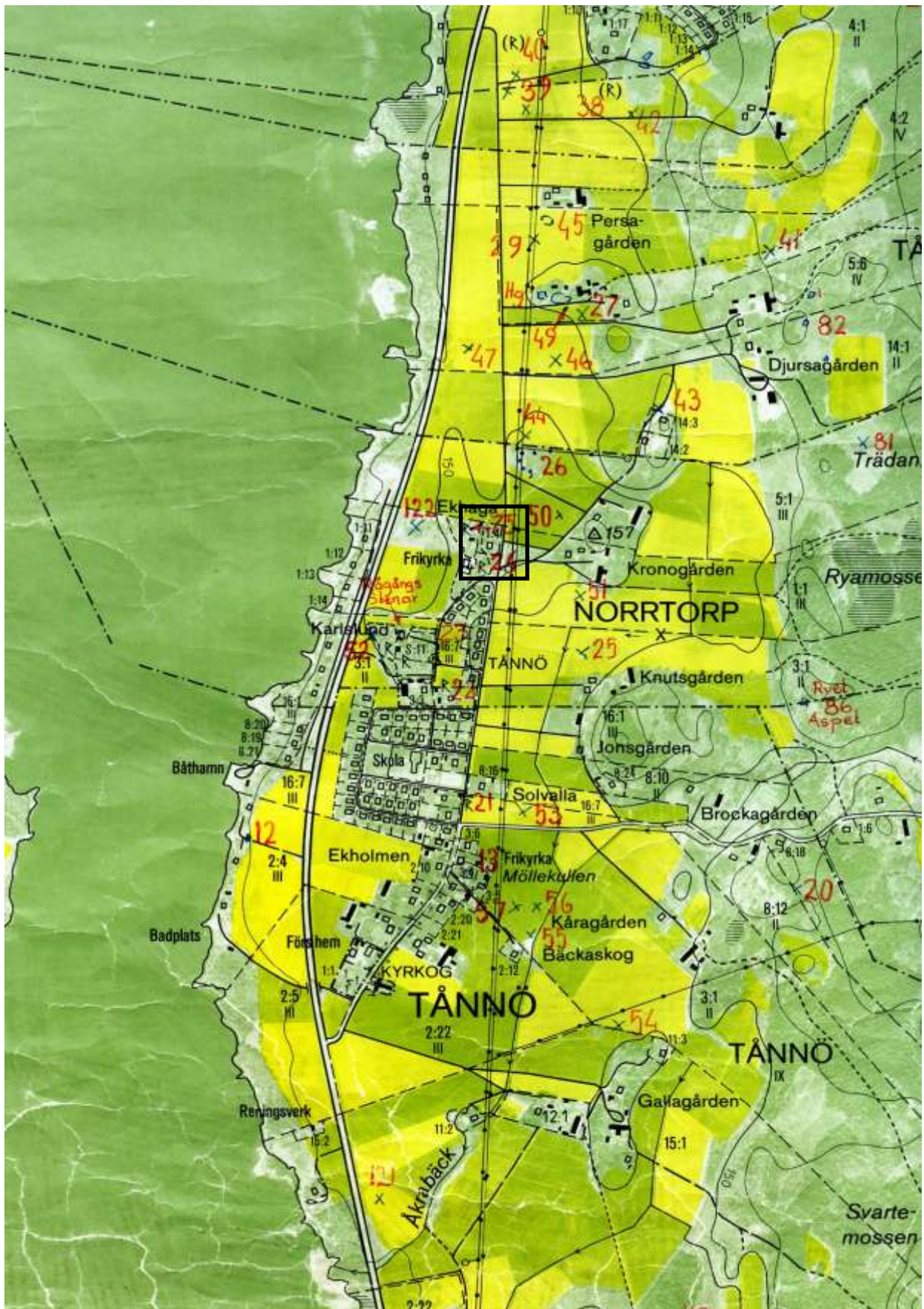
*Tånnö socken i Värnamo kommun
Jönköpings län*

Rapport och foto: Anders Franzén. Tryckning och distribution: Marita Tidblom.

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping, Tel: 036-30 18 00. E-post: info@jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd: Ur allmänt kartmaterial från Lantmäteriet. Medgivande 94.0133

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2012

Utdrag ur ekonomiska kartans blad Tännö 5D 6i.

JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM

ANTIKVARISK MEDVERKAN

1. ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Antikvarisk kontrollant Anders Franzén	Rapportförfattare Anders Franzén	Dnr. 31/11	Lst./Kommun dnr. 434-05623-10	Slutbesiktning utförd 17/11 2011
Fastighetsbeteckning/Populärnamn Tännö hembygdsgård/Karlslund		Beslut enligt ☐ Lagen om kulturminnen m.m. ☒ Förordningen om bidrag till kulturmiljövård ☐ Plan- och bygglagen		
Län Jönköpings	Kommun Värnamo			
Stadsdel/Trakt	Socken/Församling Tännö	Fastighetsägare/Adressuppgifter Tännö hembygdsgård C/o Bengt Johansson Kyrkvägen 23 331 97 VÄRNAMO		
Ekonomisk karta Tännö 5D 6i	Koordinat x 6331.75	Koordinat y 1393.50		

2. BAKGRUND (bakgrundsbeskrivning, historik)

Tännö hembygdsgård tillhör inte de gamla föreningarna i länet. Verksamhet med hembygdskaraktär förekom redan i äldre tid och bland annat fanns en privat "fornstuga" i Tännö persagård.

När Värnamo kommun planerade att avyttra stugan Karlslund för avflyttning väcktes tanken på att skapa en hembygdsgränd där och när hembygdsgården bildades 1986 inrättade man hembygdsgränden just i Karlslund.

Backstugan Karlslund låg på Tännö allmänning norr om kyrkan. Byggnaden skall enligt uppgift ha uppförts 1864 och detta stöds av vissa arkivuppgifter. Vid det laga skifte som genomfördes i Tännö med grannbyar mellan 1863 och 1869 upprättades en lantmäterikarta år 1864. Det finns ingen byggnadssymbol på denna karta som kan stämma överens med den befintliga byggnaden. I husförhörslängderna anges att backstugan Karlslund tas i anspråk 1865 av Carl Johan Johansson, sedermera snickaren C. J. J:son Dolk (1827–1905). Han flyttar in med sin familj efter att tidigare bott på torpet Jontabäck. Backstugan bör således ha uppförts 1864 eller 1865. Begreppet backstuga skall tolkas som en obesutten enhet som var mindre än ett torp, men ändå med viss odling. Backstuga är alltså inte en ingrävd jordstuga.

Efter Dolks död 1905 övertogs Karlslund av sonen snickaren Frans Otto Dolk (*1865). Karlslund förvärvades 1916 av Tännö kommun för att nyttjas som ålderdomshem. Denna funktion hade den fram till 1940-talet då de i stället började hyras ut som privatbostad. Det finns uppgifter om att byggnaden byggts till och på vinden finns spår av märkning på timmerstockarna, vilket skulle kunna tyda på att delar av byggnadens stomme återanvänts.

Den aktuella byggnaden är uppförd i 1½ våning av timmer. Fasaden utgörs av locklistpanel som strukits med röd slamfärg. Mot öster finns en öppen veranda med figursågerier. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med en spröjs i varje båge. Utefter takfoten löper fönster i liggande form med korslagda spröjsar. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor. Vid taknocken finns två skorstenar med putsad utsida. Byggnaden vilar på en sockel av sten som putsats.

Invändigt finns på bottenvåningen fyra boningsrum, ett kök och en farstu. Övervåningen är försedd med en kallvind i mitten och ett ouppvämt boningsrum vid varje gavel. Generellt härrör det mesta av ytskikt och inredning från perioden från sent 1800-talet till 1920-talet.

Befintliga skorstenar och eldstäder kan generellt inte brukas i dag, bland annat på grund av sprickor och att säkringen mot brännbara byggnadsdelar inte uppfyller dagens krav. Skorstenarna tycks inte vara ursprungliga eftersom de inte ansluter till timmerstommen som brukligt är. Det är troligt att den ena är något äldre än den andra, men att båda är från perioden 1920 – 1940.

3. ÅTGÄRD

Period/år	Arkitekt	Entreprenör/Hantverkare	Byggherre
2011	-	Egen regi samt Murdesign i Reftele AB, Reftele	Tännö hembygdsgård

Berörd byggnadsdel	Tillstånd före renovering	Vidtagna åtgärder (med angivande av material, metoder, avvikelser från program)
Skorstenarnas rökgångar	Rökgångarna var otäta och eldningsförbud råder.	I murstockarna har alla rökgångar försetts med syrafasta, rostfria rör med dubbla skikt, utom kökets ventilation som i stället har enkla metallskikt.
Eldstadsvingarna i det nordvästra rummet	Timmerväggarna ligger för nära eldstadsvingarna så risk för brandspridning föreligger.	I de aktuella rummen sågades slitsar om ca 30 mm upp mellan eldstädernas murar och timmerväggarna. Dessa slitsar skall i efterhand täckas över något av byggherren själv.
Vissa ytor av trä (väggar och tak)	I de fall där trämaterial ligger alltför nära spismurskomplexen med brandrisk som följd.	De berörda ytorna i sydöstra och nordöstra rummen försågs med brandskivor av fabrikatet Skamotech. Dessa var ca 50 mm tjocka och filtades med tunn puts för att åstadkomma en struktur lika den omgivande ytan.
Järnspis i det sydöstra rummet	Spisen är sliten och delvis sönderbränd.	Spisen sågs över och murades invändigt med lera med stålflisor. Utsidan ströks med spissvärta. Det gamla rökröret byttes ut mot ett nytt med rundad böjning och sotlucka enligt räddningstjänstens krav.
Järnspis i köket	Järnspisen är sliten och i behov av översyn.	Spisen sågs över och murades invändigt med lera med stålflisor. Utsidan ströks med spissvärta.
Järnkaminen i det nordöstra rummet	Järnkaminen är i mycket dålig kondition.	Kaminen dömdes ut och kasserades. En återanvänd kamin med grönglaserad yta ställdes in i stället.
Alla eldstäder som saknar skyddsplåt på golvet framför	Skyddsplåtar saknas på golvet framför några eldstäder	Nya plåtar av stål med matt yta lades framför eldstäderna.
Eldstäder med putsad utsida	Avfärgningen av den putsade ytan har skador	Alla putsade eldstäder skall strykas med limfärg påföljande vår när klimatet så tillåter.
Skorstenarnas krön	Eftersom det inte finns några skyddsplåtar över skorstenarna riskerar vatten att tränga in.	Storstenarnas krön kommer också att förses med huvar av plåt.
Yttertaket	Taket saknar ändamålsenliga inrättningar för tillträde för sotare m.m.	På taket har en takstege ordnats för sotning och inspektion. Denna ligger på baksidans takfall.

4. KOMMENTARER (erfarenheter, kritisk granskning)

Genom åtgärderna kunde eldstäderna restaureras och göras funktionsdugliga så att byggnaden kan användas på ett positivt sätt.

5. BYGGNADSHISTORISKA RÖN / HISTORISKA RÖN (nya upptäckter, datering, ev. kommande publikation)

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv

3 januari 2012

Anders Franzén

FOTOBILAGA

Hembygdsgården inför restaureringen.

Järnkaminen i det nordöstra rummet.

Köket med järnspisen och ventilen upptill.

Rörspisen i det nordvästra rummet inför restaureringen.

Rörspisen i det sydvästra rummet inför restaureringen.

Kökets eldstadskomplex med järnspis och öppen spis.

En av skorstenarna inför restaureringen.

Här sätts brandskivor upp på träväggen.

Köket med nytt rökrör och brandskivor i taket.

Detalj av kökets nya rökrör där det ansluter till rökgången.

Eldstaden i det nordvästra rummet med de uppsågade slitsarna vid sidorna.

Skorstenarna med de nya huvarna.

Köket efter murningsarbetena.

Rörspisen i det sydvästra rummet efter restaurering.

Spisen i det nordvästra rummet efter restaurering.

Det nordöstra rummet efter avslutade arbeten.